

Hvor er den national-politiske debat om fysisk planlægning?

Der savnes en stor og engageret nationalpolitisk debat om den fysiske udvikling af Danmark set i lyset af biodiversitets- og klimakrisen. Kampen om Danmarks arealer er højaktuel, når vi skal finde plads til fremtidens natur, klimatilpasning, vedvarende energianlæg på land og hav samt have løst den gordiske knude om landbruget. Men med Landsplanredegørelsen sat fra bestillingen, en national Klimatilpasningsplan uden særlige bud på løsninger og folketingspolitikere uden reel mulighed for at diskutere, hvad der er op og ned i den omfattende justering af planloven, så ser det svært ud.

Af Nina Larsen Saarnak, Dansk Naturfredningsforening

Lovforslaget L62 om justering af planloven er i skrivende stund på vej gennem Folketinget. Debatten under førstebehandlingen handlede dog ikke så meget om selve lovforslaget, men derimod om at L62 rummer helt enormt mange og meget forskelligartede justeringer af samlet set op til 10 love. Flere politikere fremhævede det umulige i at finde en rød tråd i så omfattende et lovmateriale, hvilket gjorde det svært for politikerne at være for eller imod det samlede lovforslag.

Når lovgivningen knopskyder

Afbureaukratisering af lovgivningen har været et buzzword gennem flere år. For planloven har udviklingen budt på mange justeringer. Flere regler er lempet lidt, men samtidig er lovgivningen knopskudt – med det der på moderne dansk kan kaldes nålestiksbestemmelser. Nålestikkene har typisk haft til formål at tilgodese udvalgte turist- eller erhvervsvirksomheder, som et strandhotel her og en vognmandsvirksomhed der. Et af forslagene i L62 er muligheden for justering af forsøgsordningen for kyst- og naturturisme, som nu også skal gælde for projekter helt uden tilknytning til anden turistmæssig bebyggelse.

Selvom netop denne tilknytning er et grundvilkår i ordningen. Man undres og kunne få den tanke, at det måske skyldes cementfabrikken på Samsø – der har haft ministerbesøg, og som en udtjent bebyggelse i vandkanten udgør et fristende potentiale for helt nyt turismebyggeri på en temmelig klimaudsat placering.

Læses der ned i lovforslaget, rummer det både gode og dårlige forslag. Bynaturen får bedre vilkår, når der på rammeniveau i kommuneplaner skal kunne fastsættes en procentdel med grønne arealer, og kommunalbestyrelsen bl.a. får mulighed for at stille krav til kvaliteten af ny bynatur i kommende lokalplaner med det formål at fremme etablering af mere bynatur og sikre, at bynaturen er levedygtig også på lang sigt. Til de gode forslag hører også enkelte nye muligheder på klimaområdet.

Udover justeringen af forsøgsordningen for kyst- og naturturisme, så er et andet kedeligt forslag afskaffelsen af Landsplanredegørelsen, som på trods af sine mangler i de seneste udgaver dog har potentialet til at danne rammen om en statslig debat for den fysiske udvikling af landet. I hvert fald ses der ikke umiddelbart, at noget

mærkbart sættes i stedet.

I det åbne land skal flere landsbyer kunne omfattes af de lempede regler for omdannelseslandsbyer eller kunne overføres til byzone ligesom fx mobilmaster, trætophytter, byggeri og anlæg på småøerne får lempeligere regler.

Bæredygtig planlægning efterspørges

Selvfulgelig skal regler justeres og principper ændres, når samtiden ikke længere har brug for dem, eller når der er brug for at håndtere nye udfordringer. Men princippet om at fastholde grænsen mellem land og by i den fysiske planlægning i Danmark, og samtidig opretholde hensyn til natur og landskaber er vigtigt, hvis man vil fremme et bæredygtigt samfund. De mange justeringer af planloven risikerer langsomt at sætte principperne over styr og dermed føre til mindre bæredygtig planlægning.

Med knopskydninger i loven i forhold til enkeltstater, nye regler for omdannelses- og byzonelandsbyer og de med tiden ændrede regler for brug af sommerhusområderne forskyder vi langsomt principperne om at adskille by og land. Og snart kommer de nye energiparker på land, som ikke blot

Princippet om at fastholde grænsen mellem land og by i den fysiske planlægning i Danmark, og samtidig opretholde hensyn til natur og landskaber er vigtigt, hvis man vil fremme et bæredygtigt samfund.

rummer møller og solceller, men også skal kunne rumme biogas-anlæg, Power-to-X og diverse følgevirkninger. Dermed introduceres helt nye industriområder i det åbne land. I skrivende stund diskuteres det ovenikøbet i Folketinget, at disse nye erhvervsområder i landskaberne i relativt vidt omfang skal tilsidesætte planlovens og naturbeskyttelseslovens regler om bl.a. hensyn til natur og landskaber.

Planlov i modgang

Man kan måske tale om, at planlægningen som rammen om den fysiske udvikling gennem længere tid har været under langsom afvikling. Flere lokale såvel som nationale politikere har længe udtrykt ønske om og tro på, at modgang kan vendes til fremgang, hvis bare planloven bliver lempet og klageadgangen måske beskåret, så bliver det lettere at bygge, hvor der er vilje og råd – og gerne lidt større og til lidt flere formål end hidtil. Men der er måske i højere grad tale om en politisk overbevisning, end om en dokumenteret sammenhæng.

Der er grund til at holde fast i den vigtige planlov, som grundlæggende tager udgangspunkt i, at fysisk plan-

lægning handler om at skabe gode rammer for samfundsudviklingen, hvor interesser i bedste fald afvejes på forhånd inden problemer opstår med inddragelse af borgere og interessenter, der efterfølgende har mulighed for prøvelse af planerne i et uvildigt klagenævn. Det skaber retssikkerhed og opbakning til myndighedernes beslutninger.

Kampen om arealerne og udvalgene der forsvandt

Men drømmen om sammenfattende planlægningsmæssige livtag med de store samfundsudfordringer som biodiversitet og klima forsvinder længere væk i tågerne af lovmæssige knop-skydninger og sektorinteresser. Den længe ventede Klimatilpasningsplan 1 indeholdt heller ikke noget nybrud og proklamerede selv, at den kun skal opfattes som begyndelsen på noget mere, som først kommer endnu senere.

Bedre bliver det ikke af, at den tidligere Kirkeminister udskød det tværministerielle udvalg om helhedsorienteret arealplanlægning som ellers fremgik af aftalen om planloven fra juni 2022. Begrundelsen var, at de samme parter først skulle udarbejde en samlet visionsplan for dansk landbrug

(jf. regeringsgrundlaget). En ting er, at det ikke nødvendigvis er en god ide at lade sektorplanlægning definere en helhedsorienteret tilgang til arealændelsen. En anden ting er, at også dette arbejde nu er aflyst med henvisning til, at der i stedet gennemføres grønne trepartsforhandlinger, hvis primære fokus imidlertid er en klimagift på landbruget.

Det er som bekendt lettere at kritisere end at udtænke de gode løsninger. Men der mangler en national ramme for en god debat om den sammenfattende fysiske udvikling af landet. Spørgsmålet er, om der overhovedet er noget sted tilbage, hvor vi på nationalt plan kan diskutere, hvad der skal til for at sikre en bedre helhedsorienteret arealplanlægning i Danmark. For selv om mange ting ganske rigtigt løses bedst tættere på borgerne, så er andre udfordringer så omfattende, at det kalder på fælles løsninger og overvejelser, der går på tværs af kommuner og landsdele. Det gælder både løsninger på biodiversitetskrisen og klimakrisen. Måske en ny minister med navneforandring til *Minister for byer og landdistrikter, kirke- og minister for nordisk samarbejde*, indvarsler nye tider. Vi får se.